

Kožené zboží

- poměrně široký sortiment, různý účel a způsob používání
- rozhodující část sortimentu spojena s kulturou odívání

Sortiment:

1. Obuv – původní primární funkce – ochrana nohou proti vlivům okolí
/konstrukční řešení a použitý materiál musí umožnit zdravotně nezávadnou chůzi/
– reprezentace spotřebitele a vhodný doplněk oděvu
 2. Brašnářské výrobky – aktovky, kabely, kufry, brašny, peněženky, pouzdra, kabelky
– konstrukční řešení – vhodný tvar, zabezpečení stability, nosnost
 3. Oděvy – zejména vrchní ošacení – sukně, pláště, kostýmy apod.
 4. Oděvní doplňky – pokrývky hlavy, rukavice, límce, pásy
 5. Ostatní – např. pro praktické uplatnění v jiných odvětvích
 - a) sedlářské výrobky – sedla, postroje, řemeny, opasky
 - b) výrobky pro bytové interiéry – předložky, potahy
 - c) sportovní potřeby
 - d) technické výrobky – pásy, nárazníky, membrány, řemeny, těsnění
 - e) drobné výrobky – pásy na hodinky, autopotahy
- produkce kožených výrobků je pro naši ekonomiku tradiční, dlouhodobě plnila exportní úkoly, zejména výroba obuvi

Obsah jakosti koženého zboží

- různé účely a způsoby použití jednotlivých druhů nedovolují jednoznačně pro všechny definovat stejný obsah jakosti
1. funkční působivost – u každého výrobku se hodnotí jedna nebo více uvedených funkcí
 - ochrana spotřebitele před vlivy prostředí
 - vytváření optimálních podmínek pro konkrétní činnost – např. pracovní, sportovní /aby spotř. výrobek prakticky nepocíťoval/
 - zabezpečení společenského kontaktu – líbit se, začlenit se do určité skupiny
 2. estetická působivost – významná vlastnost, spotřebitelem oceňována
 - zdůrazněná především tvarovým řešením výrobků, novými materiály, použité moderní technologie – módnost výrobku
 3. zdravotní nezávadnost – některé výrobky nosí spotřebitel přímo na těle – obuv, kožesiny, oděvy
 - důležitá volba nezávadných materiálů
 - správná konstrukce vyhovující zásadám ochrany zdraví a bezpečnosti uživatelů – např. tvarové řešení obuvi – předcházet vzniku různých deformit

4. konstrukční řešení – nutno řešit vhodný tvar, umístění a způsob připevnění ozdob, jednoduchá ovladatelnost uzavírání a otevírání, aby nedošlo k poranění uživatele – hlavně u kožené galanterie
 - u školních aktovek, batohů a krosen je důležité sladění tvaru s požadavkem správného držení těla a rovnoměrného zatížení těla – aplikace nosných řemenů, pevné konstrukce pro zádovou část
5. řešení hmotnosti – snahy o snižování hmotnosti u objemnějších brašnářských výrobků, doplnění pomocnými pojízdnými zařízeními
 - vhodná volba materiálu
6. fyziologická vhodnost – schopnost výrobku nebránit fyziologickým procesům organismu
 - např. regulace vlhkosti a tepelných podmínek, příjemný kontakt s pokožkou, přizpůsobit se tělesnému pohybu
7. trvanlivost, odolnost materiálu – výrobky jsou vystaveny vlivům prostředí a opakovanému namáhání při používání
 - v procesu exploatace mají výrobky zůstat bez podstatných změn vlastností
8. obnovitelnost funkční způsobilosti – jednoduchost při ošetřování, časová nenáročnost a dispozice komplementárního zboží /čistící prostředky, konzervační, barvicí/ a služeb
 - při používání zboží dojde po určité době k opotřebením některých dílů, je třeba je vyměnit za nové

Faktory tvorby jakosti kožedělného zboží

1. časový faktor
 - je nutno sledovat vývojové trendy, mění se módní tendence
 - móda určuje relativně velmi krátkou dobu inovačního cyklu u mnoha kožedělných výrobků – je třeba rychlé reakce, rychlé provedení a předání konečnému uživateli – tj. motivem tržní úspěšnosti
2. použité materiály a jejich kombinace, konstrukční řešení a finální úpravy
 - volba materiálů, jejich inovace a pružná aplikace
 - používání nových technologií při výrobě

Konstrukční řešení kožedělného zboží

1. tvarové řešení

- musí respektovat celou řadu požadavků – např. zdravotní nezávadnost
- některé požadavky mohou být i protichůdné – např. u obuvi – preferován tvar vyhovující zdravotně, prostorově noze, který neohrožuje zdraví a bezpečnost uživatele
- na druhé straně móda někdy zvyrazňuje prvky, které nelze s těmito požadavky skloubit – např. úzké špičky, vysoké jehlové podpatky apod.

2. spojování jednotlivých dílců

- ovlivňuje celkovou odolnost výrobku vůči namáhání při nošení, popř. možnost obnovení těchto spojů při jejich porušení
- používané techniky:
 - lepení – spoje odolávají poměrně dobře dynamickému namáhání, zabezpečují výrobku dostatečnou ohebnost

- šití – záleží na způsobu spojení a použitých šicích nití; nemění se vlastnosti výchozích materiálů, možnost oprav
 - lisování
 - vstřikování
 - odlévání
 - vysokofrekvenční ohřev
- } – tvorba monolitních částí nebo celého výrobku
- } – odpadá problém zajištění stability a trvanlivosti spojení

Materiály pro výrobu kožené zboží

- velmi rozmanité, kromě zákl. usní řada pomocných materiálů – např. dřevo, plasty, kovy, pryž

1. Přírodní usně

- základní surovinou jsou surové kůže zvířat
- zisk:
 - faremní chov zvířat pro kožešnické účely
 - jako vedlejší produkt masného průmyslu
- technologické zpracování surové kůže
 - odstranění vnější pokožky s porostem a podkožního vaziva
 - vyčinění
 - další úpravy – získá se useň

Vlastnosti usní:

- velmi dobrá mechanická odolnost – hlavně pevnost v roztržení a odolnost v oděru
- dobrá tažnost a pružnost – důležitá pro dobrou tvarovatelnost
- fyziologickohygienické vlastnosti – zvláště důležité u výrobků, které jsou v kontaktu s pokožkou; důležitá je **sorpční** schopnost materiálu – useň může absorbovat až 30% vlhkosti, aniž by se jevila vlhkou
proti proniknutí vody při deštivém počasí do vnitřní části výrobku jsou aplikovány speciální úpravy
- velmi dobré tepelně-izolační vlastnosti
- příjemný omak a vzhledová působivost
- každý kus zpracované kůže je sám o sobě individualitou jak svou velikostí, tak svým obvodem; proto je náročné vysekávání dílců budoucího výrobku tak, aby byly dosaženy vzhledové a ostatní vlastnosti

Druhy usní

- používané jsou zejména:
 - hověziny, vepřovice, teletiny, kozlečiny, skopovice a jehnětiny – jsou běžné
 - usně z koní, lovné zvěře
 - kůže z hadů, ještěrek, krokodýlů

2. Syntetické usně

- k jejich rozvoji napomohl petrochemický průmysl
- v některých účelech používání si napodobené usně vydobily pevné místo a jsou v nich prakticky nezastupitelné
- na druhé straně je třeba přiznat, že u některých druhů výrobků se nepodaří plnohodnotně zaměnit přírodní useň ještě hodně dlouho

- SU se stávají významnější surovinou až po druhé světové válce, rychlý rozmach přelom 60 a 70tých let

Definice SU:

- jsou plošné materiály syntetického původu, které mají vzhled, omak a chování jako přírodní měkká useň

Členění SU dle konstrukce:

1. plastik – vyráběný bez podkladu
2. koženka – s kompaktní vrstvou nanesenou na podklad
3. porometr – porézní materiál plošný

Konfrontace vlastností SU a PU

- v některých vlastnostech se vzájemně odlišují
- i jednotlivé typy SU vykazují odlišnosti
- vysoká trvanlivost SU, odolnost vůči běžným klimatickým podmínkám, ceněna je vodonepropustnost
- horší je úroveň F-H vlastností, zejména sorpční vlastnosti
- vysoká tvarová stálost u porometrů – schopnost navrátit se po předcházející deformaci do původního tvaru
- snadná udržovatelnost výrobků
- netradiční možnosti zdobení a povrchových úprav – zvyšování estetické působivosti

Kožešiny

pro výrobu se používají surové kůže z divoce žijících i chovných zvířat

- z hlediska kožešnického je zpracovaná kůže členěna na:
 - řemen, který reprezentuje spodní část; je nositelem vlastností kolem trvanlivosti; vlastnosti F-H
 - srst – je nositelem estetické a módní působivosti
- rozhodující pro uplatnění kůže jako suroviny kožešnické je:
 - druh srsti
 - délka srsti
 - barva, hustota a lesk
- dalšími vlastnostmi vyjadřující kvalitu jsou:
 - omak
 - izolační vlastnosti
 - pevnost v tahu a ohybu
 - sorpční vlastnosti
- při posuzování prodejnosti kožešin se také bere v úvahu jejich dostupnost; někdy vzácnost výskytu převažuje vlastní užitné vlastnosti

Nejcennější kožešiny

- sibiřský sobol, polární a stříbrná liška, mořská vydra, sealskin, činčila

Velmi jakostní kožešiny

- norek, kastoret, nutrie, bobr, hermelín

Další škála druhů

- persián, popelka, vačice, červená liška, bizam, vlk, pes, tchoř, kuna, králíčina, ovčina apod.
- v obchodě se objevuje asi 300 druhů kožešin, jejich názvy nebývají vždy totožné s názvem zvířete, z něhož pocházejí
 - bizam – z ondatry
 - sealskin – z lachtana medvědího
 - popelka – ze sibiřské veverka
 - hermelín – jemná bílá kožešina ze zimní kožky hranostaje, s typicky černým ocáskem

Syntetické kožešiny

- doplňují sortiment pravých kožešin
- jsou v podstatě vlasovými textiliemi, jsou upravovány barvením, efektním postřihováním, kartáčovacími efekty apod.
- na vlas se používá především PAN stříž
- v mnohých vlastnostech předčí přírodní kožešiny:
 - nižší hmotnost
 - vyšší odolnost v oděru
 - nejsou napadány moli ani kožojedy
 - vysoká odolnost vůči klimatickým vlivům
 - vlas se neplstí a neláme
 - jsou hřejivější